

Forvaltning af trækvildt er et fælles ansvar

Årets trækvildtoversigt fokuserer på samarbejde og dialog omkring forvaltningen af trækfugle. De følgende sider giver indblik i de områder, der har haft størst fokus i arbejdet med trækvildt i det forgangne år.

Tekst: Iben Hove Sørensen, trækvildtkonsulent, Danmarks Jægerforbund **Foto:** Jørgen Sørensen m.fl.

Nyt om EU's naturdirektiver

Resultaterne af det omfattende 'fitnessstjek' af EU's naturdirektiver, som blev gennemført i 2015, blev endelig offentliggjort i 2017. Der var ingen slinger i valsen: Direktiverne blev af EU's borgere og interesseorganisationer – heriblandt Danmarks Jægerforbund – bedømt til at fungere efter hensigten og være effektive til at beskytte både dyr, planter og levesteder. Det betyder dog ikke, at der ingen utilfredshed var at spore, og selvom direktiverne forbliver uændrede, så skal der nu arbejdes med en bedre implementering af lovgivningen – inden for de rammer, som de to direktiver skaber. EU's nye handlingsplan rummer især ét punkt, som bør have stor bevågenhed hos jægere i Europa: En opdatering af de såkaldte key concepts. Key concepts er en landsopdelt oversigt over trækfuglenes træk- og yngleperioder, som blandt andet har betydning for fastsættelse af jagttider i de enkelte lande, idet man ikke må fastsætte jagttider, der overlapper træk- eller yngleperioden med mere end 10 dage. Det er derfor væsentligt, at oversigten bliver så retvisende som muligt. Andre emner af interesse er f.eks. udarbejdelse af flere forvaltningsplaner for truede arter og øget fokus på biodiversitet. Danmarks Jægerforbund vil naturligvis fortsat søge indflydelse på processen gennem bl.a. Nordisk Jægersamvirke og FACE-arbejdsgruppen om fugle og habitater (FACE Birds and Habitats Working Group), som netop har fokus på at sikre en rimelig tolkning af naturdirektiverne.

NATUR/VILDTFORVALTNING: I november 2016 mødtes en broget skare ved kanten af Nors Sø i Nationalpark Thy. Under en strålende sol havde forskere, skoleelever og andre fugleinteresserede sat hinanden stævne for at sætte fokus på trækfuglenes udfordringer. Arrangementet var en del af det engelske projekt 'Flight of the Swans', som i tre måneder – i bogstaveligste forstand – fulgte en flok pibe-svaner på hele trækrueten fra svanernes yngleplads på den russiske tundra til overvintringspladsen i et engelsk fuglereservat. Sacha Dench fra WWT (The Wildfowl & Wetlands Trust) fløj de 7.000 kilometer sammen med svanerne i en motoriseret paraglider, og undervejs stoppede både hun og svanerne i Finland, Estland, Letland, Litauen, Polen, Tyskland, Danmark, Holland, Belgien og Frankrig. Pibe-svanen er i tilbagegang i Europa og er

Tekst: Stig Egede Hansen

Dette er nu den tredje trækvildtoversigt, der bringes i Jæger. I sidste års leder nævnte jeg, at Trækvildtudvalget havde udarbejdet en strategi for det nationale arbejde med trækvildtet.

Arbejdet med vores mål for arbejdet i udvalget er fortsat, og på sidste møde blev et forslag til en "Mission og vision for det internationale arbejde" samt sigtelinjer for arbejdet vedtaget i udvalget. Resultatet kan læses herunder:

Vision:

Vi vil sikre, at DJ er en anerkendt og seriøs samarbejdspartner, der opnår indflydelse i faglige fora og projekter omkring trækvildt på internationalt plan. Vi vil sikre mest mulig jagt på trækvildtarter under hensyntagen til de relevante nationale og internationale bestemmelser.

Mission:

DJ medvirker til at sikre jagtmulighederne på trækvildt ved at indgå i projekter og arbejdsgrupper, der har til formål at sikre arternes levesteder og bidrage

med ny viden om arterne. DJ varetager dialogen omkring trækvildtarterne i organisationer som FACE, NJS og AEWA og sikrer således, at de danske jægere bliver hørt. DJ tager aktivt ansvar for udarbejdelse af nye forvaltningsplaner og sikrer dermed, at jagt anerkendes som en del af forvaltningen.

Sigtelinjer:

- Kende behov og bestandsstørrelser for trækvildtarterne
- Sikre, at NJS varetager medlemslandenes interesser i FACE
- Være en aktiv medspiller i AEWA-arbejdet
- Fokus på trækfuglenes levesteder (inkl. ynglepladser)
- Fokus på samarbejde via organisationer som CIC & IUCN

Nogle vil nok spørge, hvorfor Danmarks Jægerforbunds Trækvildtudvalg bruger tid på dette internationale arbejde. Svaret på dette spørgsmål er, at rigtig mange af de

HØVEDBESTYRELSESMEDELM

*Stig Egede Hansen, kreds 6
Formand for trækvildt- og jagthundeudvalget*

arter, som udvalget varetager, er arter, der trækker gennem det meste af Europa. Derfor er det ekstremt vigtigt med de rigtige kontakter og dermed også mulighed for at sikre indsamling af de relevante data om arterne – og ikke mindst muligheden for at blive hørt og gøre sin indflydelse gældende i de toneangivende internationale fora.

kategoriseret som truet (EN) på den europæiske rødliste. Projektet, som Danmarks Jægerforbund var partner i, illustrerede på fornem vis, at ansvaret for effektiv beskyttelse og forvaltning af trækfugle kun kan tages i fællesskab uden hensyn til grænser.

Gåseplatformen udvides

Det fælles ansvar kræver konstant dialog og samarbejde på tværs af såvel interessegrupper som landegrænser. Helt aktuelt arbejdes der i AEWA (Vandfugleaftalen) med udarbejdelse af internationale forvaltningsplaner for bramgås og grågås, som forhåbent-

lig begge kan vedtages på AEWA's partsmøde i 2018. De to planer foreligger indtil videre kun som udkast, men der arbejdes på højtryk for at skabe fælles fodslag blandt landene i arternes udbredelsesområde. I juni blev en international workshop om forvaltning af bramgås afholdt i København, og denne følges op af endnu en workshop i juni 2018. I oktober 2017 blev en tilsvarende workshop om forvaltning af grågås afholdt i Paris.

AEWA's internationale arbejdsgruppe under den europæiske gåseforvaltningsplatform har hidtil truffet årlige beslutninger angående forvalt-

ningen af kortnæbbet gås og tajgasædgås. Denne gruppe vil blive udvidet med repræsentanter for de lande, som enten bramgås eller grågås forekommer i, når de nye forvaltningsplaner træder i kraft. Dermed sikres et endnu bredere fundament for grænseoverskridende samarbejde og gensidig respekt, men samtidigt kompliceres processen naturligvis. Hvor arbejdsgruppen tidligere bestod af repræsentanter for fire lande, vil der forhåbentlig være op mod 20 deltagende lande fremover.

ih@jaegerne.dk

Afgræsning med kreaturer sikrer, at små vandhuller ikke gror til. Der opstår mudrede trædehuller og bar jord med et rigt insektliv samt bale- og tørremuligheder for vildtet.

Et bekkasinskrab giver områder med lavt sjavvand, hvor der er mange insekter. Her har viber og andre vadefugle mulighed for at fouragere med deres kyllinger. Man skal huske at få tilladelse fra kommunen til at etablere et bekkasinskrab på § 3-beskyttede arealer.

Trækvildt og terrænpleje

Terrænpleje kan også være for trækvildtet. Der findes mange muligheder for også at tilgodese trækvildt, når vi udfører terrænpleje.

Tekst og foto: Jakob Bergmann Nielsen, markvildtrådgiver, Danmarks Jægerforbund

NATUR/VILDTFORVALTNING: God terrænpleje starter altid med at definere målet med anstrengelserne. Hvad vil man opnå? Hvilke vildtarter vil man tilgodese? Hvilke behov kan man opfylde hos vildtet med den terrænpleje, man har mulighed for at udføre? Og ikke mindst: Hvilke behov opfyldes allerede på reviret?

Føde og ro

Trækvildtet har vidt forskellige fødeemner som deres foretrukne, hvilket spiller en rolle, når vi skal planlægge vores terrænpleje. Men dybest set har alt trækvildt taget ophold på vores breddegrader for at fouragere, mens det hviler sig efter et langt træk. Så hvis der ikke er tilstrækkeligt med fødeemner og mulighed for ro, vil trækvildtet hurtigt forlade vores jagtrevir for at få opfyldt disse behov andetsteds.

Plante- eller animalsk føde?

Det er ikke altid et enten-eller, men oftest et både og-svar, der kan gives her. Dog har de fleste arter deres livretter.

Gæssene foretrækker at fouragere på landbrugsarealer, hvor de velvilligt går på stub af korn og kernemajs samt kartoffel- og roemarker. Desuden går gæssene også gerne om bord i velplejede græsmarker samt vintersæd. Fællesnævneren er, at gæssene helst fouragerer på kort næringsrig vegetation eller spild fra landbrugsafgrøder. Som

landmand kan man med fordel tænke dette ind i driften af landbrugsarealerne og tilbyde et alternativ til de tillokkende marker med vintersæd ved at følge nogle simple grundregler, som også vil tilgodese markvildt og hjortevildt

- Hold dine arealer med græs og slåningsbrak kortklippet, slå dem flere gange i de perioder, hvor der ikke er et slåningsforbud, så der sikres friske skud.
- Brug så vidt muligt græsudlæg som efterafgrøder, og lad dine stubmarker stå hen over vinteren.
- Vent med at nedvisne efterafgrøder og stubmarker til foråret.

Skovsnepper og bekkasiner lever fortrinsvist af regnorme, snegle, larver og insekter, som de finder i blød og fugtig jord med deres lange næb.

Derfor vil begge arter gerne fouragere på arealer, som ikke omlægges hvert år med pløjning eller dyb harvning. Hvis arealerne tilmed afgræsses, byder de på langt større diversitet i plantedækket, og udbuddet af hvirvelløse dyr, som vadefuglene gerne vil æde,

øges. Græsningen sørger for, at arealerne ikke vokser til i pil og mandshøje urter, og der opstår trædehuller med sjavvand, som bekkasinerne foretrækker. Mange ådale er blevet drænet og opdyrket, og dermed er mange levesteder forsvundet for vores vadefugle. Men efterhånden er der kommet fokus på, at ådalene kan indgå som en del af løsningen til opfyldelse af målene i vandrammedirektivet samt den generelle klimatilpasning. Danmarks Jægerforbund er repræsenteret i Collective Impact-arbejdsgruppen om ådale, hvor vi sammen med en række andre grønne organisationer deltager i arbejdet med fælles indspil til multifunktionelle løsninger, der inddrager alle interessenter.

jbn@jaegerne.dk

Når der udføres naturpleje, er det vigtigt, at man tager hensyn til hvilke arter der findes i området, og designer sin pleje herefter. Så man ikke uforvarende kommer til at fjerne livsgrundlaget for arter, man ville bevare.

Tekst: Jens Ljungmann Pedersen, markvildtrådgiver, Danmarks Jægerforbund

Foto: Jørgen Sørensen

NATUR/VILDTFORVALTNING:

Natura 2000-områderne er nogle af de mest værdifulde naturområder, og områderne udgør et netværk af beskyttede naturområder i hele EU. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene. Områderne består af fuglebeskyttelsesområder, habitatområder og Ramsarområder. De tre beskyttelser er ofte overlappende, således at nogle lokaliteter er beskyttet som både habitat-, fuglebeskyttelses- og Ramsarområder. For alle Natura 2000-områder udarbejder kommunerne en plan, som opdateres hvert sjette år.

Områderne har ofte stor betydning for trækvildtet og dermed jægerne og jagten. Derfor bringes her en orientering om den proces, som Natura 2000-områderne har været igennem og skal igennem rent administrativt.

Natura 2000 beskyttelse begrænser ikke jagten. Dog vil der nogle steder, særligt på fiskeriterritoriet, være områder, som er udpeget som reservat eller motorbådsjagt frit område.

Naturpakken

Som en del af naturpakken fra maj 2016 skal Natura 2000-områdernes afgrænsning tilpasses. Der indgår nemlig i de udpegede Natura 2000-områder intensive jordbrugsarealer og bebyggede arealer, som ikke bidrager til beskyttelsen af direktivarter og -naturtyper, men som alligevel er underlagt nogle af de krav, der følger af Natura 2000-udpegningen. Miljøstyrelsen er nu blevet færdig med et meget omfattende analysearbejde og har præsenteret områdeafgrænsningen og de kriterier, der ligger til grund for ændringerne.

De vigtigste ændringer omfatter:

- Vent med at nedvisne efterafgrøder og stubmarker til foråret. Intensivt dyrkede arealer og bynære arealer er blevet vurderet med henblik på, om de kan udtages af de udpegede områder uden at skade det aktuelle udpegningsgrundlag.
- Omvendt er der også blevet lagt arealer til beskyttelsen, hvis der er tale om bilagsnatur eller levesteder for bilagsarter, og hvis arealerne ligger i

Trækvildtet og Natura 2000

Natura 2000-områderne er vigtige for trækvildtets udbredelse. Læs her om de nyeste ændringer i områdernes status.

tilknytning til anden kortlagt habitatnatur eller til et levested for bilagsarter, og naturarealerne samtidigt har en god kvalitet.

- Flere habitatområder er nu også blevet udpeget som fuglebeskyttelsesområder.
- Natura 2000-arealer er totalt set blevet reduceret.

Forslaget til justeringerne af Natura 2000-områdegrænser blev sendt i offentlig høring d. 28. september 2017 – med frist d. 3. januar 2018. Hørings svar indsendes via Miljøstyrelsens hjemmeside – mst.dk.

Hvorfor er Natura 2000 vigtig for mig som jæger

Først og fremmest er Natura 2000, som tidligere nævnt, en beskyttelse af natur. Som alle jægere ved, er naturen hele grundlaget for jagten, og vi må derfor spidse ører, når der er nyt om landets vigtigste naturområder. Ordet beskyttelse lyder i sig selv begrænsende og restriktivt – men det behøver det ikke at være. Beskyttelsen giver nemlig også nogle gode muligheder for at få tilskud til at pleje naturen. Det kan eksempelvis være rydning af opvækst (træer og buske, som giver tilgroning af lysåbne naturtyper), afgræsning, hegn til de græssende dyr eller etablering af naturlige vandstandsforhold.

Et eksempel, hvor der er mulighed for at udføre alle ovennævnte tiltag,

kunne være en eng under tilgroning og udtørring, som kunne omdannes til en fugtig eng med græssende dyr. Her ville man under de rette omstændigheder kunne skabe et areal, hvor kort græs og urtevegetation med mellemrum oversvømmes. Det giver gode fødesøgningsmuligheder for ænder og gæs og dermed forrygende trækjagt. I tilgift vil den mere truede engvegetation indfinde sig. Et godt eksempel på, at vi som jægere nyder godt af naturen, og at naturen kan nyde godt af vores handlinger.

jpe@jaegerne.dk

Om Natura 2000

Tilskud til Natura 2000 – se lbst.dk
Høring om ændring af Natura 2000-afgrænsning samt Natura 2000 i øvrigt – mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/.

Har du spørgsmål til Natura 2000?

Kontakt jpe@jaegerne.dk

Status på arbejdet med havlit og fløjsand

Et projekt med fokus på havlit og fløjsand i Danmark, som afsluttes ved udgangen af 2018, har allerede resulteret i ny viden om de to arter. Her løfter projektgruppen sløret for nogle af de foreløbige resultater.

Tekst: Iben Hove Sørensen, Danmarks Jægerforbund, Ib Krag Petersen, Rasmus Due Nielsen, Tony Fox og Thomas Kjær Christensen, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet

Foto: Rasmus Due Nielsen og Iben Hove Sørensen

NATUR/VILDTFORVALTNING: Havlit og fløjsand er begge kategoriseret som sårbare på den globale rødliste, fordi der er observeret en betydelig bestandsnedgang for begge arter gennem de seneste årtier. Derfor har Aarhus Universitet og Danmarks Jægerforbund på Miljøstyrelsens foranledning indledt et projekt, som skal resultere i et bedre kendskab til arternes forekomst, kondition og fødevalg. Samtidig indsamles viden om, hvor de overvintrende fugle yngler, samt alders- og kønsfordelingen i den overvintrende bestand i

danske farvande. Projektet er toårigt, afsluttes i 2018 og finansieres af jagttegnsmidlerne.

Samarbejde med havjægerne

Det igangværende projekt er i høj grad baseret på nedlagte fugle, som frivilligt indsendes af de danske havjægere. Indtil videre har vi modtaget 131 fløjsænder og 64 havlitter, hvilket vidner om en stor interesse for at hjælpe os med at indsamle den viden, som er nødvendig for at sikre den rette forvaltning af de to arter i Danmark. Vi er naturligvis meget taknemmelige over havjægerne store velvilje til at bidrage til projektet, idet netop samarbejdet med denne gruppe af specialiserede jægere har en enorm betydning for arbejdet med havdykænderne. I den kommende jagtsæson håber vi på, at flere vil indsende nedlagte havlitter og fløjsænder til projektet. For en god ordens skyld skal det understreges, at vi ikke ønsker, at der skal nedlægges store mængder fugle for projektets skyld. Vi modtager dog meget gerne de fugle, der kan undværes, og vi sørger gerne for, at jægerne får brystkødet tilbage i frossen stand.

Den geografiske fordeling af de indleverede ænder er vidt forskellig for de to arter. Hvor samtlige af de indleverede fløjsænder er nedlagt i Ebeltøft Vig, har vi primært modtaget havlitter fra det Sydfynske Øhav, Als og Mandø. Især fuglene fra Mandø blev vi meget overraskede over at mod-

To af de indleverede havlitter – en hun (t.v.) og en han.

tage, da der normalt ikke forekommer mange havlitter dér.

Det er med til at sikre et bredt vidensgrundlag, at vi modtager fugle fra alle dele af de danske farvande, men baseret på de kendte udbredelsesmønstre har vi en særlig interesse i fløjlsænder fra Ålborg Bugt, Sejerø Bugt, Isefjord, Faxe Bugt og Gedser. Nedlagte havlitter vil vi især gerne modtage fra de sydøstdanske farvande samt fra Aalborg Bugt.

Køns- og aldersfordeling

Analyser af havlitflokkene i de tyske og svenske dele af Østersøen har tidligere vist, at andelen af ungfugle er meget lav. Dette billede går igen i de indre danske farvande, hvilket desværre også bekræftes af de foreløbige resultater af dette projekt. De indsendte havlitter gemte dog også på en uventet positiv historie fra det vestlige Danmark. 13 havlitter, som var nedlagt vest for Mandø, viste sig nemlig alle at være ungfugle, som var klækket sommeren forinden. Det er i høj grad en bemærkelsesværdig opdagelse. Vi ved endnu ikke, hvor disse fugle kom fra, men forhåbentlig kan vi med de fjeranalyser, som også indgår i dette projekt, få et fingerpeg om dette.

Desværre er der ikke dukket mange unge fløjlsænder op. Kun fem ud af de 122 ænder, som vi har aldersbestemt med sikkerhed, var under et år gamle, da de blev nedlagt. Det tyder dermed ikke på, at fløjlsand havde en

god ynglesæson i 2016.

Kønsfordelingen af de indleverede fugle er for begge arters vedkommende klart domineret af hanner, hvilket svarer til det generelle mønster for havdykænder. Hunnerne udgør i denne undersøgelse kun 21 % af fløjlsænderne og 30 % af havlitterne.

Fuglens kondition og føde

Efter at have gennemgået næsten 200 fugle kan vi konstatere, at de overvintrende havdykænder i danske farvande generelt ser ud til at være i god stand. Vi har fundet ganske få magre fugle, og langt de fleste har haft kråsen fyldt med føde. Fødeemnerne er endnu ikke blevet analyseret, men der gemmer sig med sikkerhed spændende ny viden i de mange prøver, som nu venter i laboratoriet.

Ligesom fuglene fra Mandø har vist, at der kan være geografiske forskelle i procentdelen af ungfugle i flokkene, er det også muligt, at analyserne af fuglens maveindhold vil afsløre, at fuglens fødevalg afspejler det lokale fødeudbud og ikke er ensartet landet over. Men først og fremmest bliver det jo ganske enkelt spændende bare at få overblik over hvilke fødeemner, der er vigtige for havlit og fløjlsand.

Indsend også gerne vinger

Projektet om havlit og fløjlsand trækker også på data fra vingeundersøgelsen, idet indsendte vinger bidrager med viden om fordelingen af hanner,

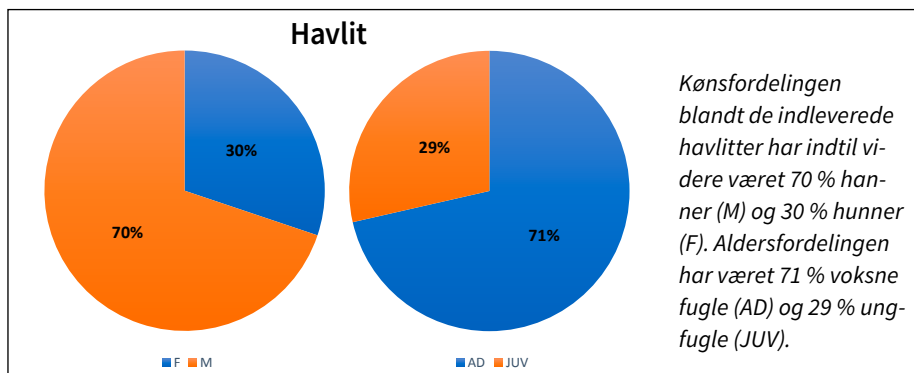
Der tages også diverse biometriske mål på de indleverede fugle. Her ses Ib Krag Petersen med en indleveret havlit.

hunner og ungfugle i de bestande, vi undersøger. I den ideelle verden ville vi modtage vinger fra alle de havlitter og fløjlsænder, der blev nedlagt – vi kan dog godt nøjes med lidt mindre. I jagtsæsonen 2016/17 blev der indsendt 264 vinger af fløjlsand og 99 havlitvinger, hvilket for begge arter er en markant fremgang i antallet af vinger. Samtidig blev der nedlagt et betydeligt større antal af begge arter end året før. For fløjlsand er tallet steget fra 2726 til 3420 fugle, og for havlit er antallet gået fra 1026 til 1662 fugle. Det skal her bemærkes, at tallene fra den seneste jagtsæson er foreløbige, men ikke forventes at ændre sig ret meget.

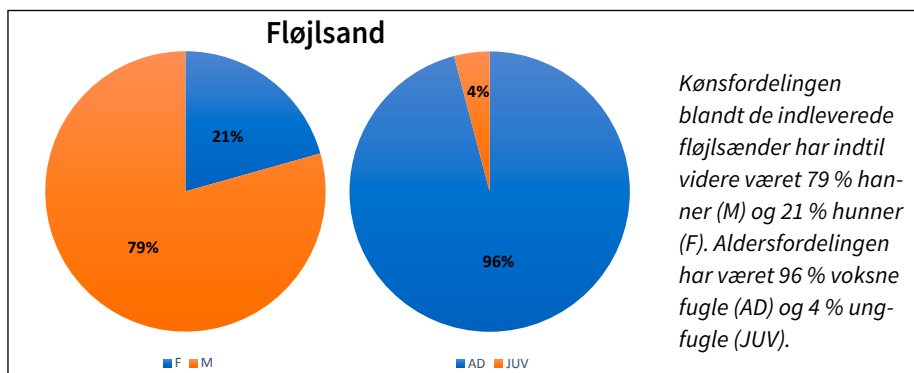
Sådan kan du hjælpe

Hele fugle kan fortsat indsendes eller indleveres til enten Danmarks Jægerforbund eller DCE, Aarhus Universitet, og vinger kan indsendes til vingeundersøgelsen på DCE. Det er ikke nødvendigt, at du selv angiver køn og alder på hverken fugle eller vinger, men det er vigtigt, at dato og sted for nedlæggelsen angives tydeligt. Portofrie specialkupper til indsendelse af vinger kan rekvireres hos seniorforsker Thomas Kjær Christensen på tlf. 8715 8854 eller vinger@bios.au.dk. Udgifter til pakker kan ligeledes refunderes.

Hos DJ kan Iben Hove Sørensen kontaktes på tlf. 8888 7526 eller ihs@jaegerne.dk, hvis du har spørgsmål til projektet eller ønsker at indlevere nedlagte ænder. Ønsker du at indlevere hele fugle, må du meget gerne kontakte os på forhånd, så vi kan sikre, at fuglene kommer hurtigt på frost. Du kan enten kontakte Iben Hove Sørensen eller Ib Krag Petersen på tlf.: 2421 1614.

Kønsfordelingen blandt de indleverede havlitter har indtil videre været 70 % hanner (M) og 30 % hunner (F). Aldersfordelingen har været 71 % voksne fugle (AD) og 29 % ungfugle (JUV).

Kønsfordelingen blandt de indleverede fløjlsænder har indtil videre været 79 % hanner (M) og 21 % hunner (F). Aldersfordelingen har været 96 % voksne fugle (AD) og 4 % ungfugle (JUV).

Velegnet sø i et brakareal, som tilbyder gråandekuld masser af føde og skjul.

Rovdyrs indflydelse på de jordrugende fugle

Naturlig prædation fra rovdyr har stor betydning for de jordrugende fugles ynglesucces. Blandt trækvildtet er især gæs, ænder og vadefugle under pres.

Tekst: Peter Smærup & Karl-Åge Dalbæk Andersen **Foto:** Danmarks Jægerforbund

NATUR/VILDTFORVALTNING: Undersøgelser viser, at fuglene nok har ynglesucces i forhold til at kunne lægge det nødvendige antal æg, men oftest præderes reden, og i visse tilfælde tages både den rugende fugl samt æg.

2-3 uger gamle ællingerne søger føde i kantvegetationen langs søbredden.

I forhold til at sikre egnede biotoper med redeskjul, føde og dækning er der store mangler. Det er oftest sådan, at vi i vores kulturnatur og måden, vi forvalter den på, skaber ideelle betingelser for rovdyrene. Lange lige linjer med egnede biotoper, hvor vi "tvinger" de jordrugende fugle til at være, men som rovdyrene kan benytte i deres daglige fødesøgning, hjælper ikke på dette.

Ræv, mårhund, mår, ilder og mink vil i deres fødesøgning, der ofte sker om natten, afsøge de markkanter, søbredder eller kantbevoksninger, der står tilbage som eneste mulighed for de jordrugende fugle, men som samtidig fungerer som en ledelinje for rovdyrene. Vi har derfor gjort det nemmere for rovdyrene.

For at sikre de fornødne biotoper til de jordrugende fugle skal vi tilpasse vores terræn, så det tilgodeser de enkelte arter, og samtidigt skabe rigelig variation og dynamiske overgange imellem de forskellige terræntyper. Det er ikke en

nem proces, men desværre er der nok ikke nogen nemme løsninger, som kan sikre de rigtige levesteder. Den daglige drift af områderne skal indtænkes i terrænplejen, afgræsning og slåning. Dyrkningen af afgrøder skal planlægges på en sådan måde, at der tages hensyn til netop de jordruvende fugle.

Prædationskontrol af de arter af rovdyr, der udgør det største problem, vil være det næste element for at sikre ro i yngleperioden. Dette er oftest tidskrævende og kræver, at den, der udøver reguleringen, besidder de nødvendige kompetencer for at sikre en effektiv kontrol med de rigtige metoder og på det rigtige tidspunkt.

Hvad kan vi gøre?

Der er naturligvis forskel på, hvilke muligheder den enkelte har – både i forhold til at få indflydelse på driften af det terræn, som man har jagtmulighed på, samt hvor meget tid man kan bruge på arbejdet med terrænforbedringer og prædationskontrol. Selv den mindste indsats vil kunne gavne og skabe egnede redebitoper og områder til fødesøgning. At lade en kantvegetation stå med varieret højde med tætslået græs og åbne områder til fødesøgning, samt i sig selv med at der findes højere vegetation til redeskjul, er en simpel og effektiv metode. Er det på landbrugsjord i om-drift, kan det ske i de randzoner, hvor driften i forvejen ikke er rentabel i forhold til effektiv drift, og hvor der er mulighed for at udnytte dette i forbindelse med støtteordninger. På våde arealer, såsom enge og afgræsningsområder, kan dette godt gøres, uden at det nødvendigvis er en stor belastning for driften af arealet. Det kræver blot, at man dropper vanetænkningen og tænker vandfuglenes behov ind i, hvor, hvornår og hvordan der afgræsses eller slås på arealet. At udvide eller flytte nogle få mobile hegnspæle kan sikre ekstra redeskjul.

En anden mulighed i forhold til andefugle er at anvende kunstige redeskjul.

Rederør til gråænder – ducktubes

Gråanden er et meget vigtigt jagtobjekt for danske jægere, og der er stor interesse blandt jægere for etablering af søer for at forbedre ynglemulighederne for gråanden. Men en gråand på reden er sårbar over for prædation fra rovpattedyr.

For at opretholde en stabil bestandsstørrelse af gråænder skal ynglesuccesen helst være højere end ca. 15 %. Amerikanske undersøgelser viser, at vilde gråænders ynglesucces nogle år er så lav som 2 % på grund af redeprædation.

Idéen om ducktubes stammer fra den amerikanske Delta Waterfowl-organisation. Det er en yderst effektiv måde at øge gråænders ynglesucces på, fordi rovpattedyr ikke har mulighed for at komme til reden. Tal fra Delta Waterfowl tyder på, at ynglesuccesen stiger til gennemsnitligt 60 % og ofte op til 80 %.

Et rederør er en simpel rørformet konstruktion af hø og metalnet, som placeres over åbent vand i ca. en til halvanden meters højde.

Steen Ulrich Rasmussen er jæger gennem mange år og meget interesseret i andejagt og sidder i Næstved Jægerråd. Han fik introduceret idéen om rederør hos Næstved Kommune i foråret 2017. Det er siden blevet til samarbejde mellem kommunen, Danmarks Jægerforbund og en lokal folkeskole, som overvåger rederørene i faget Natur/teknologi. Stålfabrikken All Steel by Ropox har sponsoreret materialer til rørene, og Næstved Unge Center og Produktionsskole

Mårhunden er en dygtig svømmer og finder nemt ud til reder, selvom de er placeret på øer.

har fremstillet både rørene og stativer.

Næstved Kommune har stillet søer til rådighed for opstilling af rederør og har i samarbejde med DJ udarbejdet informationsmateriale om indsatsen.

psm@jaegerne.dk

Opskrift på rederør

For at fremstille et rederør skal du bruge: metalnet, hø eller halm, en pæl eller lignende til fastgørelse af røret til pælen samt kabelstrips og et par skruer.

Start med at lave en rulle med en diameter på 30-40 cm, som fastgøres med f.eks. strips. På det resterende metalnet fordeles høet i en tykkelse af 8-10 cm, hvorefter det rulles sammen og hæftes med yderligere strips. Rullen fastgøres på brættet, som til sidst kan fastgøres på pælen.

Når pælen er banket i søbunden, og røret er fastgjort oven på denne, er det tid at fylde røret med redemateriale i form af hø. For at få størst mulig succes er det vigtigt at vælge en sø, som i forvejen tilbyder fødemuligheder for gråænder. Det vil typisk være søer med lavvandede områder og vegetation langs bredden.

Illustration: Jens Overgaard Christensen

Det er vigtigt at du ikke opstiller flere rederør, end at der er naturlig føde til de udklækkede ællinger.